

INSIGNA PRIMEI EMISIUNI DE TELEVIZIUNE DIN ROMÂNIA „LUNA BUCUREȘTILOR”, IUNIE 1938

Liliana-Nicoleta Hanganu

Memoria metalului păstrează informații dintre cele mai diverse despre oameni sau locuri, despre edificii sau întâmplări remarcabile. Între acestea din urmă se înscrie și televiziunea, rezultat al unui important complex de descoperiri tehnico-științifice de la sfârșitul secolului XIX și din primele decenii ale secolului XX¹. În iunie 1938, în România – la numai câțiva ani de la primele experiențe publice de televiziune din principalele capitale vest-europene și orașe americane² – au fost efectuate cele dintâi demonstrații de televiziune, realizate de firma olandeză „Philips”³, în cadrul celei de-a patra ediții⁴ a „Lunii Bucureștilor”⁵.

În colecția Cabinetului Numismatic al Muzeului Municipiului București se află o insignă care atestă aceste evenimente. Piesa⁶ se descrie astfel:

Marginal, inscripție circulară: PRIMA EMISIUNE ÎN ROMÂNIA DE
TELEVIZIUNE. În câmp, emblema firmei: PHILIPS între două linii

¹ Cf. Carlo Sartori, *Ochiul universal*, în *De la silex la siliciu. Istoria mijloacelor de comunicare în masă*, sub redacția: Giovanni Giovannini, București, Editura Tehnică, 1989, pp. 185–210; Jean-Noël Jeanneney, *O istorie a mijloacelor de comunicare. De la origini și până astăzi*, Iași, Institutul European, 1997, pp. 285–288.

² Primele experiențe publice de televiziune au avut loc în Germania (Berlin) – 1928, Anglia (Londra) – 1929, Italia – 1930, Statele Unite ale Americii (New York) – 1931, Franța (Paris) – 1932. Anglia este prima țară care inițiază, în 1936, prima emisiune publică regulată de televiziune, ceea ce s-a întâmplat abia după al doilea război mondial, din 1946, în Franța, Statele Unite și Uniunea Sovietică. Cf. Carlo Sartori, *op. cit.*, p. 190, și Jean-Noël Jeanneney, *op. cit.*, pp. 287–288.

³ Firma olandeză „Philips” a fost înființată în anul 1891, la Eindhoven. Sigla, devenită *trade-mark* în 1938, semnifică, prin liniile ondulate, steluțe și culoarea albastru-azuriu, undele radio transmise în eter. Ulterior, emblema a fost modificată, prin adăugarea scutului pe care se află cercul cu trei linii ondulate și patru steluțe, numele firmei fiind scris deasupra cercului. Firma „Philips” avea, în anii '20, un „birou central pentru România” la București, inițial pe Bd. Elisabeta nr. 42, mai târziu, pe Str. Luterană nr. 4, ocupându-se cu comercializarea aparatelor electronice și a becurilor electrice; ulterior, în cadrul firmei a funcționat și secția „Rongenmüller” pentru aparatele medicale; din 1938, agenția „Philips” avea și două fabrici: pe Str. Mitropolitul Cherarie nr. 19 și pe Str. Înclinată nr. 22; prin 1940, fabrica se mută pe Str. Baicului nr. 92 (viitoarea întreprindere „Electronica”).

⁴ Vezi și Liliana-Nicoleta Hanganu, 1923. *Televiziunea la Luna Bucureștilor*, în *Magazin istoric*, Număr special editat cu ocazia „Lunii Bucureștilor” (9 mai – 9 iunie) de Fundația Culturală Magazin Istoric și ArCub – primăria Municipiului București, București, 1999, p. 71.

⁵ În perioada interbelică, s-au desfășurat între 1935 și 1940, șase ediții ale „Lunii Bucureștilor”, serbările fiind cuprinse, în general, între 9 mai și 9 iunie ale fiecărui an.

⁶ Insigna a fost achiziționată în anul 1960 de la Gh. Comănescu.

ondulate și câte două stelute deasupra și dedesubt. Jos, inscripție pe două rânduri: LUNA BUCUREȘTILOR/IUNIE 1938.

Pe revers: agățător pentru butonieră.

alamă⁷ și vopsea albastru-azuriu

dim. 17 × 20 mm

Inv. CN-MMB 71812

Pentru „Luna Bucureștilor” din anul 1938, organizatorii au pregătit mai multe „atracții și avantaje”, după cum se preciza în presa vremii⁸:

- Expoziția retrospectivă a Unirii tuturor provinciilor românești (20 de ani de la Marea Unire din 1918);
- Retrospectiva pictor Nicolae Grigorescu (centenarul nașterii);

Insigna „Prima emisiune în România de televiziune – Luna Bucureștilor, iunie 1938” (scara 4:1).

- Primul Salon al automobilului și aviației: meeting aviatic internațional, concursuri de automobilism și motociclism;
- Watershoot: lansarea bărcilor de la înălțime, într-un bazin cu apă;
- „Omul de sticlă” – reproducerea organelor corpului uman din sticlă, marea senzație a Expoziției internaționale de la Paris;
- Belinograful: transmiterea unei imagini la mii de kilometri distanță, în câteva minute;

⁷ Există și exemplare din aluminiu.

⁸ Gazeta municipală, VII, nr. 320, 1 mai 1938, p. 3; nr. 321, 8 mai 1938, p. 4; nr. 325, 5 iunie 1938, p. 4.

- Omul invizibil prin raza misterioasă;
- Circul „Medrano”, unul dintre cele mai mari din lume, cu 150 de artiști și peste 300 de animale.

Pentru cei din afara Bucureștiului, care doreau să participe la aceste serbări, se acordau reduceri, cuprinse între 50 și 70%, la prețul билетelor pe calea ferată.

De-a lungul serbărilor „Luna Bucureștilor”, toate aceste evenimente, descrise pe larg în ziarele și revistele din acea perioadă, au atras un număr mare de vizitatori, înregistrându-se chiar și un record: 200.000 de persoane într-o singură zi⁹. Însă nici una dintre aceste „surprize” nu s-a bucurat de o publicitate mai atractivă, de o prezentare mai detaliată și de un aflux mai mare de public decât Pavilionul Televiziunii, deschis la 8 iunie¹⁰. Acesta a fost construit special în Parcul Național carol al II-lea (Șoseaua Kisseleff, intrarea de la Arcul de Triumf) – actualul Parc Herăstrău, pentru a adăposti instalațiile necesare: un post emițător și unul de recepție, care au fost montate începând cu 4 iunie¹¹. Demonstrațiile începeau de la ora 19, oricine putând să-și transmită simultan vocea și imaginea pe un ecran, contra unei taxe accesibile.

Deși încă din anul 1936 organizatorii „Lunii Bucureștilor” au intenționat să aducă și să prezinte un aparat de televiziune, de abia în 1938 acest lucru a fost posibil¹². Întreaga instalație costa 40.000.000 de lei, iar transportul și montarea încă 2.000.000 de lei¹³, sume uriașe pentru vremea respectivă.

Aparatele aduse de casa „Philips” constituiau „cel mai modern post de emisiune al lumii”¹⁴, reprezentațiile de televiziune fiind efectuate sub patronajul Societății de Radiodifuziune din România¹⁵. Alături de specialiștii firmei olandeze, explicațiile tehnice erau date, la fiecare demonstrație, de inginerul român Aristide Munteanu¹⁶. De asemenea, și cotidienele ofereau informații științifice: principiul Zworykin¹⁷, iconoscop¹⁸, orticon(oscop), tub catodic,

⁹ Ionel C. Ioniță, *O „lună” din istoria Bucureștilor*, Primăria Municipiului București, Centrul de Proiecte Culturale ArCub, București, 1998, p. 19.

¹⁰ Universul, LV, nr. 163, 16 iunie 1938, p. 7.

¹¹ Universul, LV, nr. 151, 4 iunie 1938, p. 5.

¹² Gazeta municipală, VII, nr. 326, 12 iunie 1938, p. 5.

¹³ Universul, LV, nr. 159, 12 iunie 1938, p. 5.

¹⁴ *Vezi supra*, nota 10.

¹⁵ *Vezi supra*, nota 13.

¹⁶ Universul, LV, nr. 162, 15 iunie 1938, p. 7.

¹⁷ Pentru mai multe date, ase vedea V. K. Zworykin, G. A. Morton, *Television. The Electronics of Image Transmission in Color and Monochrome*, New York, John Wiley and Sons; London, Chapman and Hall, 1954.

¹⁸ Principala invenție în domeniul televiziunii, iconoscopul (aparat pentru analiza imaginii), aparține lui Vladimir Kosma Zworykin (1889–1982), inginer american de origine rusă, cu studii la: Institutul de Tehnologie de la Saint Petersburg, unde a fost asistentul lui Boris Rosing, în domeniul experiențelor la televiziune catodică (1912–1917); la Paris, la Collège de France, a alucrat sub direcția lui Pierre Langevin, cercetând razele X (1917–1918). Din 1919 s-a instalat în Statele Unite, unde a lucrat la Universitatea Pittsburg și la Institutul Politehnic din Brooklyn, apoi la firma „Westinghouse”, unde brevetează în 1923, iconoscopul, experimentat în cadrul firmei respective de abia în 1927. Din 1924 este naturalizat american. Datorită importanței sale descoperiri, este chemat în 1927–28 la „RCA” (Radio Corporation of America), care folosește iconoscopul la producerea pe scară industrială a unui nou tip, economic, de televizor, din 1938.

chinoscop, „raza de acțiune a unui post”, care nu depășea 50 de km¹⁹ – iată atâtea cuvinte noi intrate în limbajul comun împreună cu nouă invenție. Pentru România, unde nu există un post permanent de emisie, experiențele acestea păreau că vor rămâne unice pentru cel puțin douăzeci de ani²⁰, fapt confirmat ulterior: prima emisiune a televiziunii Române va avea loc la 31 decembrie 1956.

Articolele din presă erau entuziasmate: „cea mai mare invenție a secolului în radiofonie”²¹, „demonstrațiile de televiziune (...), vor construi cel mai important eveniment științific al anului”²², „minunea secolului: televiziunea” – evenimentul cel mai important pe care îl poate trăi un om modern”²³.

Spre finalul perioadei în care au avut loc demonstrațiile, profesorul universitar Chr. Musceleanu a susținut o conferință²⁴ despre ultima invenție a momentului și, poate, cea mai fascinantă – televiziunea.

SUMMARY

The Insignia of the First Television Broadcast in Romania, During the „Luna Bucurestilor”/Month of Bucharest/June, 1938

by Liliana Nicoleta Hanganu

The authoress presents the insignia of the first television broadcast in Romania, adding data about other manifestations shedules during the „Month of Bucharest” programme. The paper also deals with the Philips firm, and the inventor of the iconoscope, V. K. Zworykin.

În 1942 devine director adjunct al laboratoarelor, iar în 1946, director al cercetării. A lucrat, de asemenea, și în domeniul opticii electronice: aparate militare care au fost folosite în cel de-al doilea război mondial; de asemenea, a construit și perfecționat microscopul electronic (1939). În 1954, când s-a retras, a fost numit vice-președinte de onoare la „RCA”. A fondat, la Institutul Rockefeller din New York, Centrul de electronică medicală. Are peste 100 de brevete de invenții în diverse domenii ale electronicii.

¹⁹ Gazeta municipală, VII, nr. 327, 19 iunie 1938, p. 5; Universul, LV, nr. 170, 23 iunie 1938, p. 3.

²⁰ Gazeta municipală, VII, nr. 327, 19 iunie 1938, p. 5.

²¹ Gazeta municipală, VII, nr. 325, 5 iunie 1938, p. 4.

²² Argus, XXVIII, nr. 7546, 11 iunie 1938, p. 4.

²³ Argus, XXVIII, nr. 7550, 16 iunie 1938, p. 4.

²⁴ Universul, LV, nr. 165, 18 iunie 1938, p. 9; nr. 168, 21 iunie 1938, p. 7; nr. 170, 23 iunie 1938, p. 3, în care se precizează că la respectiva conferință a participat și Carol Mițileneu, ministru plenipotențiar, președintele consiliului de administrație al Societății „Philips – Radio”.